ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. június 18.[1]

C-298/14. sz. ügy

Alain Laurent Brouillard
kontra
Jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation
és
État belge

(a Conseil d'État [Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Munkavállalók szabad mozgása — A »közszolgálati foglalkoztatás« alóli kivétel — 2005/36/EK irányelv — Szakmai képesítések elismerése — A »szabályozott szakma« fogalma — A belga Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensek versenyvizsgáján való részvétel"

1. Ez az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Conseil d'État (államtanács, Belgium; a továbbiakban: a kérdést előterjesztő bíróság) előtt folyamatban lévő ügyből indult ki, amelyben egy belga állampolgár, A. L. Brouillard a Cour de cassation (semmítőszék, Belgium) mellett működő jogi referensek felvételi eljárását bonyolító bizottság határozatát kifogásolja, amely nem engedélyezi számára a vizsgán való részvételt. E határozat indokolása szerint A. L. Brouillard nem rendelkezik az említett munkakörhöz szükséges tudományos fokozattal, vagyis valamely belga egyetem által kiállított jogász doktori vagy jogi alap- vagy mesterképzésben szerzett oklevéllel, vagy a külföldön szerzett és Belgiumban a hatáskörrel rendelkező hatóság által egyenértékűként elismert oklevéllel.

2. A. L. Brouillard lényegében azzal érvel, hogy a Cour de cassation iratkezelési és a szövegek azonosságával foglalkozó részlegén[2] szerzett szakmai tapasztalatával kiegészítve oklevelei révén – ideértve egy egyéves jogász–nyelvész szakirányon szerzett, francia egyetem által kiállított szakoklevelet is – rendelkezik a szükséges szakmai képesítéssel. Állítása szerint a felvételi bizottság azzal, hogy csak tudományos fokozatainak vizsgálatára szorítkozott, figyelmen kívül hagyta mind a munkavállalóként őt megillető szabad mozgáshoz való jogát, mind pedig a szakmai képesítések elismerésének európai uniós (a továbbiakban: uniós) rendszerét.

3. A kérdést előterjesztő bíróság iránymutatást kér a Bíróságtól arra vonatkozóan, hogy amennyiben az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikk, valamint a szakmai képesítések elismeréséről szóló, 2005. szeptember 7-i 2005/36/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv[3] az alapügyben alkalmazandó, ezekkel a rendelkezésekkel ellentétes-e, hogy a felvételi bizottság elutasította A. L. Brouillard felvételi eljárásban való részvételét azon ok miatt, hogy nem rendelkezett a szükséges tudományos fokozatokkal, annak igazolása nélkül, hogy szakmai tapasztalatával kiegészítve oklevelei révén rendelkezik-e a megfelelő szakmai képesítéssel.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — E szolgálat feladatai közt szerepel többek között az ítéletek és vélemények Belgium hivatalos nyelveire történő fordítása, valamint az említett dokumentumok különböző nyelvi változatai azonosságának biztosítása.

3 — Az alapeljárás tényállása idején legutóbb a 2005/36 irányelv II. és V. mellékletének módosításáról szóló, 213/2011/EU bizottsági rendelettel (HL L 59., 4. o.) módosított irányelv (HL L 255., 22. o.; helyesbítések: HL 2007. L 271., 18. o., HL 2008. L 93., 28. o.).

Az európai uniós jog

EUMSZ

4. Míg az EUMSZ 45. cikk a munkavállalók szabad mozgásához való jogát biztosítja az Európai Unióban, az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése azt mondja ki, hogy az említett cikk rendelkezései nem vonatkoznak a közszolgálatban történő foglalkoztatásra.

5. Az EK 49. cikk első bekezdése megtilt minden, a valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó korlátozást.

A 2005/36 irányelv

6. A 2005/36 irányelv célja, hogy lehetővé tegye a személyek (és így a munkavállalók) és a szolgáltatások Európai Unión belüli szabad mozgását.[4] Garantálja, hogy a valamely tagállamban szakmai képesítést szerzett személy egy másik tagállamban megkezdhesse ugyannak a szakmának a gyakorlását és gyakorolhassa azt, nem érintve a migráns szakember azon kötelezettségét, hogy a szakma gyakorlásának ez utóbbi tagállam által megállapított, megkülönböztetésmentes feltételeit teljesítse, feltéve hogy ezek objektíve indokoltak és arányosak.[5]

7. A 2005/36 irányelv nem előzi meg az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdésének alkalmazását.[6]

8. Az irányelv („Cél” címet viselő) 1. cikke szerint, ha valamely tagállam, amely a területén egy szabályozott szakma gyakorlásának megkezdését, illetve gyakorlását ahhoz köti, hogy az érintett személy egy adott szakmai képesítéssel rendelkezzen, az adott szakma gyakorlásának megkezdése és gyakorlása érdekében el kell, hogy ismerje azokat a szakmai képesítéseket, amelyeket egy vagy több más tagállamban szereztek, és amelyek feljogosítják az adott képesítéssel rendelkező személyt a fogadó tagállam területén ugyanazon szakma gyakorlására.[7]

9. A 3. cikk (1) bekezdése az alábbi meghatározásokat tartalmazza:

„a) »szabályozott szakma«: olyan szakmai tevékenység vagy szakmai tevékenységek csoportja, amely gyakorlásának a megkezdése, gyakorlása vagy gyakorlásának valamelyik módja, közvetlenül vagy közvetve, meghatározott szakmai képesítéssel való rendelkezéshez kötött törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések alapján; a gyakorlás módjának minősül különösen a törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések által adott szakmai képesítéssel rendelkező személyek számára fenntartott szakmai cím használata. [...]

b) »szakmai képesítés«: előírt képesítés megszerzését tanúsító okirattal, a 11. cikk a) pontjának i. alpontjában említett képzettségi tanúsítvánnyal és/vagy szakmai tapasztalattal tanúsított képesítés;

c) »előírt képesítés megszerzését tanúsító okirat«: olyan oklevél, bizonyítvány vagy egyéb okirat, amelyet egy tagállamban, e tagállam törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései alapján kijelölt hatóság bocsátott ki, és amely igazolja a túlnyomóan [az Európai Unión] belüli szakképzés sikeres elvégzését. [...]

4 — Az 2005/36 irányelv (1) preambulumbekezdése.

5 — (3) preambulumbekezdés.

6 — (41) preambulumbekezdés.

7 — Ez a cél megfelel 2005/36 irányelv által hatályon kívül helyezett, a legalább hároméves szakoktatást és szakképzést lezáró felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszeréről szóló, 1988. december 21-i 89/48/EGK tanácsi irányelv céljának (HL L 19., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet,1. kötet, 337. o.). Lásd: Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-286/06, EU:C:2008:586, 71. pont.

[…]

e) »szabályozott képzés«: minden olyan képzés, amely kifejezetten egy adott szakma gyakorlásának elsajátítására irányul, és amely egy vagy több kurzusból áll, amelyet szükség szerint szakmai képzés, próbaidős gyakorlat vagy szakmai gyakorlat egészít ki. [...]

[…]”

10. A 4. cikk az elismerés hatályáról szól és a következőképpen rendelkezik:

„1. A szakmai képesítésnek a fogadó tagállam általi elismerése révén a jogosult a fogadó tagállamban megkezdheti annak a szakmának a gyakorlását, amelyre vonatkozóan a saját tagállamában képzettséggel rendelkezik, és ezt a szakmát a fogadó tagállamban ugyanolyan feltételek mellett gyakorolhatja, mint a fogadó tagállam állampolgárai.

2. Ezen irányelv alkalmazásában az a szakma, amelyet a kérelmező a fogadó tagállamban gyakorolni kíván, azonos azzal, amelyre vonatkozóan a saját tagállamában képzettséggel rendelkezik, feltéve hogy az érintett tevékenységek hasonlóak.”

11. A képzés elvégzését tanúsító okiratok általános rendszeréről szóló („Az elismerés feltételei” címet viselő) 13. cikk (1) bekezdése értelmében, „[h]a egy szabályozott szakma gyakorlásának megkezdését vagy gyakorlását a fogadó tagállam meghatározott szakmai képesítés megszerzéséhez köti, ennek a tagállamnak az illetékes hatósága a tagállam saját állampolgáraira alkalmazottakkal azonos feltételek mellett köteles engedélyezni az adott szakma gyakorlásának megkezdését és gyakorlását olyan kérelmezők számára, akik olyan képzettségi tanúsítvánnyal vagy előírt képesítés megszerzését tanúsító okirattal rendelkeznek, amelyet egy másik tagállam követel meg ahhoz, hogy területén az adott szakma gyakorlását megkezdhessék, illetve az adott szakmát gyakorolhassák. […]”

12. A 14. cikk (1) bekezdése értelmében a 13. cikk nem zárja ki azt, hogy a fogadó tagállam megkövetelje a kérelmezőtől maximum 3 éves alkalmazkodási időszak letöltését vagy alkalmassági vizsga letételét, ha: a) a kérelmező által elvégzett képzés a fogadó tagállam által megkövetelt, az előírt képesítés megszerzését tanúsító okirat tárgyát képező tantárgyaktól lényegesen eltérő tantárgyakat foglal magában; b) a fogadó tagállamban a szabályozott szakma egy vagy több olyan szabályozott szakmai tevékenységet foglal magában, amely a kérelmező saját tagállamában ennek megfelelő szakmában nem létezik, és amelyhez a fogadó tagállamban előírt képzés a kérelmező képzettségi tanúsítványának vagy előírt képesítés megszerzését tanúsító okiratának tárgyát képező tantárgyaktól lényegesen eltérő tantárgyakat foglal magában. A 14. cikk (3) bekezdésének első albekezdése értelmében olyan szakmák esetében, amelyek gyakorlásához a nemzeti jog pontos ismerete szükséges, és amelyek tekintetében a nemzeti jogi tanácsadás és/vagy segítségnyújtás a szakmai tevékenység alapvető és állandó eleme, a fogadó tagállam maga választhat az alkalmazkodási időszak és az alkalmassági vizsga között.

A belga jog

13. A Code judiciaire (bíróságokról szóló törvénykönyv) 135a. cikke szerint a Cour de cassation munkáját „référendaires” (jogi referensek) segítik, akik előkészítik a tanácsosok és a Procureur général (főügyészség) tagjainak munkáját,[8] részt vesznek az iratkezelési, fordítási, az ítéletek közzétételével, valamint a francia és holland nyelvű szövegek azonosságának biztosításával kapcsolatos feladatok ellátásában. A Code judiciaire 259duodecies. cikke szerint a jogi referensi munkakör betöltéséhez a huszonötödik életév betöltése, valamint az szükséges, hogy az illető jogász doktori vagy jogi

8 — A belga igazságügyi minisztérium honlapján elérhető információ alapján a semmítőszék mellett eljáró ügyészséget a főügyész, az első ügyész és az ügyészek alkotják.

alapképzésben szerzett oklevéllel rendelkezzen.[9] A jelölteket versenyvizsga alapján választják ki, amely eredménye hat évig érvényes. A 259terdecies. cikk értelmében a jogi referenseket a király nevezi ki hároméves gyakornoki időtartamra, amely időszak elteltével a király által a Cour de cassation tanácselnöke vagy a főügyész javaslata alapján hozott ellentétes határozat hiányában a kinevezés véglegessé válik.

14. A Francia Közösség a felsőoktatásról, a felsőoktatás Európai Felsőoktatási Térségbe való integrációjának elősegítéséről, valamint az egyetemek újrafinanszírozásáról szóló 2004. március 31-i rendeletének (décret de la Communauté française du 31 mars 2004 définissant l'enseignement supérieur, favorisant son intégration à l'espace européen de l'enseignement supérieur et refinançant les universités) az alapeljárás tényállása idején hatályos 43. és 44. cikke felhatalmazta a Francia Közösség kormányát, hogy általános vagy egyedi intézkedéssel elismerje a külföldön folytatott tanulmányok és az említett Közösségben megszerzett tudományos fokozat közötti egyenértékűséget, ideértve a jogi mesterképzést is.

A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15. A. L. Brouillard évek óta a Cour de cassation iratkezelési és a szövegek azonosságával foglalkozó részlegén dolgozik. Fordító képesítéssel rendelkezik, egy belga egyetem kétéves jogi alapképzésén (candidature en droit)[10] szerzett oklevelet, és ugyanazon egyetem egyéves emberi jogi képzésén 2006-ban szakoklevelet, valamint egy egyéves szakképzésben magánjog szakon, jogász–nyelvész szakirányon, jogi, gazdasági és igazgatási mesteroklevelet szerzett, amelyet a poitiers-i egyetem (Franciaország) állított ki 2010. november 22-én.

16. 2011. május 24-én A. L. Brouillard jelentkezett a Cour de cassationnál jogi referensi pozíció betöltésére szervezett versenyvizsgára.

17. 2011. június 23-án A. L. Brouillard kérelmet nyújtott be a Francia Közösséghez, hogy az ismerje el az egyéves képzésen szerzett mesteroklevelének a belga jog szerinti mesteroklevéllel való egyenértékűségét.

18. 2011. szeptember 6-án a Cour de cassation elnöke közölte Brouillard-ral a felvételi bizottság határozatát, amelynek értelmében a versenyvizsgára való jelentkezési kérelmét elfogadhatatlannak nyilvánítják. Ebben a határozatban a felvételi bizottság megjegyezte, hogy valamely belga egyetemen megszerzett jogász doktori, jogi alapképzésben vagy jogi mesterképzésben szerzett oklevél szükséges a Cour de cassationnál jogi referensi munkakör betöltéséhez, annak érdekében, hogy a pályázó alkalmas legyen a szóban forgó foglalkozás gyakorlására Belgiumban. A. L. Brouillard nem felel meg ennek a feltételnek, mivel egyéves szakirányú mesteroklevelét a Francia Közösség nem ismerte el egyenértékűnek a belgiumi jogi mesterképzésben megszerzett oklevéllel, és nem vett részt belga egyetemen egyenértékűségi programban.

9 — A 2009. december 30-i törvény 2. cikke.

10 — A felsőoktatás bolognai reformja előtt a „candidature en droit" lényegében számos általános jogi tárgyból állt és főszabály szerint a belga jog fő jogágait, valamint az uniós és a nemzetközi jogot felölelő hároméves jogi alapképzés elvégzésének előfeltétele volt. Az adott személynek ahhoz, hogy gyakorló jogász lehessen, el kellett végeznie a belga jogi alapképzést (amelynek jelenleg a belga jogi mesterképzés felel meg). A hároméves bachelor képzés és a kétéves jogi mesterképzés mára a candidature és a jogi alapképzés helyébe lépett.

19. 2011. október 27-én a Francia Közösség elutasította A. L. Brouillard egyenértékűség elismerése iránti kérelmét, és csak az általános mesterképzésben szerzett fokozattal való egyenértékűséget biztosítja számára. Az ilyen egyenértékűség inkább a felsőoktatási képesítés szintjére, mint az adott oklevél sajátos tartalmára vonatkozik. E határozat a Francia Közösség egyenértékűségi bizottsága jogi és kriminológiai részlegének kedvezőtlen véleményén alapult, és indokolása a következő volt:

– „Az, hogy [valaki] a jogi tanulmányok elvégzését igazoló oklevél[lel rendelkezik], annak a jogrendnek a tulajdonságaihoz kapcsolódó alkalmasságot és technikai szaktudást tanúsít, amelyben azt kiállították; mivel az ilyen, külföldön folytatott tanulmányok nem felelnek meg a belgiumi Francia Közösség jogász képzése követelményeinek, amely képzés a hallgatókat a belga jogrendbeli jogászi foglalkozásokra készíti fel;

– bizonyos tanulmányok elvégzése a belgiumi Francia Közösségben elengedhetetlen a képzés befejezéséhez, a jogi tanulmányok második szakaszának tárgyait (különösen a kötelmi jogot, a szerződések jogát, a közigazgatási jogot, a szociális jogot […]) nem teljesítették a francia magánjog szakon, jogász–nyelvész szakirányon szerzett jogi, gazdasági és igazgatási mesteroklevél megszerzése keretében, amely egyenértékűségének elismerését kérik.”

20. A. L. Brouillard megtámadta a felvételi bizottság döntését és a Cour de cassationnál foglalkoztatott három új jogi referens kinevezéséről szóló, 2012. szeptember 20-i királyi rendeleteket a kérdést előterjesztő bíróság előtt, amely felfüggesztette az eljárásokat, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra:

„(1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikket, valamint a (...) 2005/36 irányelvet, hogy azok alkalmazandók arra az esetre, amikor egy Belgiumban élő belga állampolgár, aki nem gyakorolt szakmai tevékenységet egy másik tagállamban, a Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensek felvételi eljárására való jelentkezési kérelmét [egy egyéves szakirányú képzésben, Franciaországban megszerzett oklevéllel] támasztja alá?

(2) A belga Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozás, amely tekintetében a Code judiciaire 259 duodecies cikke azt írja elő, hogy a kinevezés jogász doktori vagy jogi alapképzésben szerzett oklevél feltételétől függ, a [...] 2005/36 irányelv 3. cikke értelmében vett szabályozott szakmának minősül-e?

(3) A Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozás [...] az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése értelmében vett közszolgálati foglalkozásnak minősül-e, és ennélfogva kizárja-e az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikknek, valamint a [...] 2005/36 irányelvnek az alkalmazását a fent hivatkozott 45. cikk (4) bekezdése?

(4) Amennyiben az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikk, valamint a [...] 2005/36 irányelv a jelen ügyben alkalmazandó, ezeket a rendelkezéseket úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, hogy a jury de recrutement de référendaires près la Cour de cassation a felvételi eljáráson való részvételt belga egyetem által kiállított jogász doktori vagy jogi alapképzésben szerzett oklevéltől, vagy attól teszi függővé, hogy az oktatás területén hatáskörrel rendelkező Francia Közösség a felperes részére elismerje [az egyéves szakirányú mesterképzésen megszerzett oklevél] egyenértékűségét a belga egyetem által adott jogász doktori, vagy jogi alap- vagy mesterképzésben adott fokozattal?

(5) Amennyiben az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikk, valamint a[z] [...] irányelv a jelen ügyben alkalmazandó, ezeket a rendelkezéseket úgy kell-e értelmezni, hogy azok arra kötelezik a jury de recrutement de référendaires près la Cour de cassationt, hogy a felperes oklevelei által tanúsított képesítéseit, valamint szakmai tapasztalatát összehasonlítsa a belga egyetem által nyújtott jogász doktori vagy jogi alapképzésben adott fokozathoz kapcsolódó képesítéssel, és adott esetben arra kötelezik, hogy a 2005/36 irányelv 14. cikke szerinti kompenzációs intézkedést hozzon?”

21. A. L. Brouillard a Francia Közösség 2011. október 27-i határozatát is megtámadta a kérdést előterjesztő bíróság előtt. A megsemmisítési kérelmet, amely nem képezi az alapeljárás részét, 2014. május 15-én elutasították.

22. A. L. Brouillard, a belga és az olasz kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. A. L. Brouillard, a belga kormány és a Bizottság a 2015. március 25-ei tárgyaláson szóban előadták érveiket.

Elemzés

Előzetes észrevételek

23. Első három kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a szabad mozgásra vonatkozó elvek és a 2005/36 irányelv alkalmazandó-e az alapeljárásban. Először azt vizsgálom meg, hogy az alapeljárásbeli tényállás tisztán belső helyzetnek minősül-e, amelyre az EUMSZ 45. cikk alkalmazandó (1. kérdés). Ezután azt vizsgálom, hogy az EUMSZ 45. cikk kizárja-e az említett cikk többi részének, valamint a 2005/36 irányelvnek az alapeljárásban való alkalmazását (3. cikk). Majd azt tárgyalom, hogy a Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozás a 2005/36 irányelv értelmében vett szabályozott foglalkozás-e (2. kérdés). Az erre a kérdésre adott válasz dönti el, hogy az említett irányelv alkalmazandó-e az alapeljárásban.

24. A 4. és az 5. kérdést együttesen kell vizsgálni. Ezek a kérdések lényegében arra vonatkoznak, hogy amennyiben az alapeljárásban alkalmazandó a szabad mozgás elve és a 2005/36 irányelv, ezekkel ellentétes-e, hogy a felvételi bizottság elutasította A. L. Brouillard jelentkezését a felvételi vizsgára azon az alapon, hogy nem rendelkezik a szükséges tudományos fokozatokkal, *anélkül* hogy ezeket összehasonlította volna azokkal az ismeretekkel és szaktudással, amelyekkel A. L: Brouillard oklevelei és szakmai tapasztalata révén rendelkezett, és adott esetben a 2005/36 irányelv 14. cikke szerinti kompenzációs intézkedést alkalmazta volna vele szemben.

25. Mielőtt rátérnénk a fenti kérdések bármelyikére, három előzetes kérdést kell megtárgyalnunk.

26. Először is, egyetértek a belga és az olasz kormánnyal abban, hogy az alapeljárás a belgiumi közszolgáltatásban való munkához jutásra, nem pedig az említett tagállamban történő önálló vállalkozói tevékenység folytatására vonatkozik. Az EUMSZ 49. cikk ezért nem releváns; elemzésemben így az EUMSZ 45. cikkre és a 2005/36 irányelvre kell szorítkoznom.

27. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság feltételezte, hogy a 2005/36 irányelv 4. cikke, valamint 13. cikkének (1) bekezdése vertikális közvetlen hatállyal bír, és A. L. Brouillard ezért közvetlenül hivatkozhat az alapeljárásban az említett rendelkezésekre. Ez utóbbi feltételezés pontos. E rendelkezések feltétel nélkül és kellően pontosan meghatározva előírják, hogy amennyiben valaki rendelkezik a megfelelő végzettséggel, hogy ugyanazt a szakmát egy másik tagállamban gyakorolja, a tagállamok illetékes hatóságai tegyék lehetővé számára, hogy a saját állampolgáraira vonatkozó feltételek mellett gyakorolhassa az adott szakmai képesítéshez kötött szakma gyakorlását.[11]

28. Végül a 2005/36 irányelv a tagállamokban nem harmonizálja a szabályozott szakmák gyakorlásának feltételeit. Az említett irányelv ehelyett a szakmai képesítések elismerési mechanizmusát állapítja meg. Lehetővé teszi, hogy a jogosult a fogadó tagállamban megkezdhesse annak a szakmának a gyakorlását, amelyre vonatkozóan a saját tagállamában képzettséggel rendelkezik, és ezt a szakmát a fogadó

11 — Analógia útján lásd: Beuttenmüller-ítélet, C-102/02, EU:C:2004:264, 55. pont (a 89/48 irányelv 3. cikkének a) pontjára vonatkozóan); Aslanidou-ítélet, C-142/04, EU:C:2005:473, 33. pont (a 89/48/EGK irányelvet kiegészítve, a szakoktatás és szakképzés elismerésének második általános rendszeréről szóló, 1992. június 18-i 92/51/EGK irányelv [HL L 209., 25. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 2. kötet, 47. o.] 3. cikkének a) pontjára vonatkozóan, amely lényegében megfelel a 89/48 irányelv 3. cikke a) pontjának).

tagállamban ugyanolyan feltételek mellett gyakorolhatja, mint a fogadó tagállam állampolgárai.[12] Amennyiben a 2005/36 irányelv alkalmazásához szükséges minden más feltétel teljesül (többek között az is, hogy a Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozás „szabályozott szakmának" minősül), A. L. Brouillard csak akkor hivatkozhatna a szóban forgó irányelvre, ha Franciaországban rendelkezett a Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozáshoz hasonló tevékenység gyakorlásához szükséges szakmai képesítéssel.[13] Én azonban azon a véleményen vagyok, hogy a belga Cour de cassationnál a jogi referensi foglalkozás nem szabályozott szakma, ezért az alapeljárásban a 2005/36 irányelv nem alkalmazandó.[14] Amennyiben a Bíróság osztja ezt a nézőpontot, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell foglalkoznia ezzel a kérdéssel.

Az alapeljárásban szereplő tényállás az EUMSZ 45. cikk hatálya alá nem tartozó „tisztán belföldi helyzetnek" minősül-e? (Első kérdés)

29. A belga kormány érvelése szerint az EUMSZ 45. cikk nem alkalmazandó az uniós joghoz nem elég szorosan kapcsolódó alapeljárásban. Noha A. L. Brouillard felvételi vizsgán való részvételi igénye egy másik tagállamban szerzett oklevélen alapul, ezt az egyetemi képzést levelező tagozaton végezte el.

30. Engem nem győz meg a belga kormány érvelése.

31. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Szerződés szabad mozgásra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók az olyan tevékenységekre, amelyek valamennyi szempontot figyelembe véve egyetlen tagállamon belülre szorítkoznak.[15] Ugyanakkor ezek a rendelkezések az adott tagállam állampolgárai számára is előnyökkel járnak, mivel azok valamely másik tagállam területén jogszerűen tartózkodnak és ott szereznek szakmai képesítést, származási országukra tekintettel az elsődleges uniós jog által garantált jogokat és szabadságokat élvező bármely más személyhez hasonló helyzetben vannak.[16] Általánosabban megfogalmazva, a munkavállalók szabad mozgását nem lehetne teljes mértékben megvalósítani, ha a tagállamok megtagadhatják ennek a szabadságnak a biztosítását azoktól a saját állampolgáraiktól, akik az uniós jog nyújtotta lehetőséggel élve szakmai képesítésüket egy másik tagállamban szerezték. Ez különösen akkor igaz, ha az említett állampolgárok alapoktatásukat és -képzésüket kiegészítő egyetemi fokozatot szereztek ott, amelyet származási országukba visszatérve hasznosítani kívánnak.[17]

32. A. L. Brouillard egy franciaországi felsőoktatási intézményben megszerzett oklevélre hivatkozik. Ő tehát élt azzal a jogával, hogy valamely más tagállamban működő egyetem által nyújtott oktatási szolgáltatást igénybe vegyen. Ennek alapján az, hogy sor került-e a szakmai képesítés megszerzéséhez határokon átnyúló fizikai mozgásra, véleményem szerint irreleváns abból a szempontból, hogy az EUMSZ 45. cikk az alapeljárásban alkalmazható-e. Tegyük fel például, hogy az egyik tagállamban letelepedett hallgató valamely más tagállamban lévő oktatási intézmény által nyújtott távoktatásban részesül. A szóbeli záróvizsgához be kell mennie az említett intézménybe. Azonban egészségügyi okokból nem tud elutazni. A levelező képzést nyújtó oktatási intézmény megengedi, hogy a szóbeli vizsgát otthonról, videókonferencia útján tegye le. A vizsga sikerül, és az illető megszerzi a szakmai képesítést. Nem látom okát annak, hogy a szóban forgó hallgatóra később miért ne lenne érvényes a fenti 31. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint értelmezett EUMSZ 45. cikk.

12 — Lásd 2005/36 irányelv 1. és 4. cikkét. Ami Brouillard-t illeti, a „fogadó tagállam" az említett rendelkezések értelmében valójában a saját tagállama (Belgium).

13 — Ezzel azonban nem lenne ellentétes, ha Belgium megkövetelné tőle a 2005/36 irányelv 14. cikke szerinti alkalmazkodási időszak letöltését vagy alkalmassági vizsga letételét.

14 — Lásd a 48–57. pontot.

15 — Lásd többek között: López Brea és Hidalgo Palacios ítélet, C-330/90 és C-331/90, EU:C:1992:39, 7–9. pont; Steen-ítélet, C-332/90, EU:C:1992:40, 9. pont.

16 — Lásd többek között: Knoors-ítélet, 115/78, EU:C:1979:31, 24. pont; Kraus-ítélet, C-19/92, EU:C:1993:125, 15. pont; Fernández de Bobadilla ítélet, C-234/97, EU:C:1999:367, 30. pont.

17 — Kraus-ítélet, C-19/92, EU:C:1993:125, 16. és 17. pont.

33. Mindenesetre L. A. Brouillard a tárgyaláson az általam feltett kérdésre válaszolva kifejezetten elmondta, hogy 2010. július 10-én elment a poitiers-i egyetemre egy háromórás szóbeli vizsgára. Jóllehet a tényállást végső soron a nemzeti bíróságnak kell megítélnie, a Bíróság így azon a (szinte biztos) alapon fog eljárni, hogy sor került határon átnyúló fizikai mozgásra, valamint hogy a tényállás alapján ez nem tisztán belföldi helyzet.

Az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdésével ellentétes-e az említett cikk többi részének és a 2005/36 irányelv az alapeljárásban való alkalmazása? (Harmadik kérdés)

34. A kérdést előterjesztő bíróság iránymutatást kér arra nézve, hogy a Cour de cassationnál a jogi referens az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése szerinti értelemben vett „közszolgálati foglalkozásnak" minősül-e.

35. Figyelembe véve a szabad mozgás és a munkavállalók közötti egyenlő bánásmód elvét az Európai Unióban, az említett kivétel hatálya nem haladhatja meg az eredeti célját, vagyis hogy a tagállamok megakadályozhassák, hogy külföldi állampolgárok bizonyos közszolgálati munkaköröket betöltsenek, amely munkakörök az azokat betöltő személyek részéről az államhoz fűződő hűségben megnyilvánuló különleges kapcsolatot, valamint az állampolgársági kötelék alapját képező jogok és kötelességek kölcsönösségét feltételezi.[18] Következésképpen az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdésében foglalt kivétel csak valamely tagállam bizonyos közszolgálati munkaköreinek nem állampolgárok részéről történő betöltésére vonatkozik.[19]

36. A. L. Brouillard *belga* állampolgár, és *Belgiumban* szeretne közszolgálati munkakört betölteni. Ebből következik, hogy az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése alapján Belgium nem tagadhatja meg tőle érvényesen az említett rendelkezés első három bekezdéséből eredő védelmet. Az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdésével ezért nem ellentétes a 2005/36 irányelv alkalmazása az alapeljárás tényállására.

37. Más tényállás mellett szükséges lenne eldönteni azt a kérdést, hogy a Cour de cassationnál a jogi referens az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése szerinti értelemben vett „közszolgálati foglalkozásnak" minősül-e. A felek írásbeli és szóbeli észrevételeikben jelentős figyelmet szenteltek ennek a kérdésnek. Ezért röviden foglalkozom vele.

38. Véleményem szerint a jogi referensi foglalkozás nem minősül az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése értelmében vett „közszolgálati foglalkozásnak".

39. A munkavállalók szabad mozgásának alapelve alóli kivételként az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdését szigorúan kell értelmezni.[20]

40. A Bizottság kontra Belgium ügyben[21] a belga kormány azzal érvelt, hogy a „közszolgálati foglalkozás" egy olyan intézményi fogalom, amely nem felel meg a jelenleg az EUMSZ 51. cikkben[22] foglalt „közhatalom gyakorlásának". Véleménye szerint ezért a munkáltató személye, nem pedig a munkavállaló által végzett tevékenység jellege a mérvadó.

18 — Alevizos-ítélet, C-392/05, EU:C:2007:251, 69. és 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Ez a meghatározás a Nemzetközi Bíróság Nottebohm-ítéletén alapul (1955. április 6., I.C.J. Reports, 23. o.)

19 — Lásd: Grahame és Hollanders ítélet, C-248/96, EU:C:1997:543, 32. pont; Österreichischer Gewerkschaftsbund ítélet, C-195/98, EU:C:2000:655, 36. pont.

20 — Lásd többek között: Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española ítélet, C-405/01, EU:C:2003:515, 41. pont; Bizottság kontra Görögország ítélet, C-460/08,, EU:C:2009:774, 29. pont.

21 — 149/79, EU:C:1980:297.

22 — Ez említett cikk értelmében az EUMSZ letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók „a közhatalom gyakorlásához tartósan vagy időlegesen kapcsolódó tevékenységekre". Az EUMSZ 62. cikk szerint ezt a kivételt a szolgáltatásnyújtás szabadságára is alkalmazni kell.

41. A Bíróság elutasította ezt az érvelést és a „közszolgálati foglalkozás” fogalmának funkcionális értelmezése mellett határozott. Az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése csak annyiban alkalmazandó, amennyiben a szóban forgó munkavállaló 1) közvetlenül vagy közvetetten részt vesz közhatalmi hatáskörök gyakorlásában, és 2) az állam és általánosabban a hatóságok általános érdekeinek védelmét szolgáló feladatokat végez.[23] Ezért az számít, hogy a munkakör jellemző-e a közszolgáltatás különös tevékenységeire annyiban, hogy az a közhatalmi hatáskörök gyakorlásával és az állam általános érdekei védelmének felelősségével jár.[24]

42. A Bíróság számára rendelkezésre álló információ alapján nem értek egyet a belga és az olasz kormánnyal abban, hogy a belga Cour de cassationnál jogi referensként való foglalkoztatás megfelel az első feltételnek.

43. Amennyire én látom, egyfelől a Cour de cassation tanácselnöki, elnöki és bírói, másfelől a Cour de cassation mellett működő ügyészség főügyészi, első ügyészi és ügyészi munkakörei valóban jellemzőek az igazságszolgáltatás közszolgáltatásának konkrét tevékenységeire.[25] E munkakörökhöz egyrészt a Belgiumban polgári és büntetőügyekben végső fokon eljáró Cour de cassation előtt folyamatban lévő jogorvoslati eljárásokban való döntéshozatal, másrészt az említett jogorvoslati eljárásokban független tanács (hivatalos vélemény) adása tartozik. E foglalkozások ezenfelül olyan feladatokat is magukban foglalnak, amelyek célja, hogy a jog betartásának biztosításával mind a magánjogi felek közötti jogvitákban, mind pedig a hatóságok részvételével zajló jogvitákban védje az állam általános érdekeit.

44. A belga kormány írásbeli beadványából és szóban kifejtett álláspontjából kiderül, hogy a Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensek ezen igazságügyi tisztviselőknek nyújtanak segítséget és támogatást. Fő feladatuk a Cour de cassation előtt folyamatban lévő ügyek vizsgálata, jogi kutatásokat végeznek, és segítik az említett tisztviselőket az ítéletek és vélemények megfogalmazásában.

45. A belga kormány a tárgyaláson megerősítette, hogy a Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensek *nem* rendelkeznek hatáskörrel semmilyen bírósági határozat elfogadására (vagy akár csak az elfogadásban való részvételre), a tárgyalásokon nem tehetnek fel kérdéseket a feleknek és az ítéleteket és véleményeket alátámasztó jogi indokolást illetően nincs végső beleszólásuk. A jogi referensek kizárólag azon bírósági tisztviselők felügyelete alatt látják el feladataikat, akiknek dolgoznak, és akiket az általuk kiadott ítéletekért és véleményekért kizárólagos felelősség terhel. A jogi referensek kisegítő és előkészítő feladatai ezért nem érintik az említett tisztviselők igazságszolgáltatási hatáskörének szabad gyakorlását.

46. Ennek eredményeképpen – noha végső soron ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell szükség esetén eldöntenie – véleményem szerint a jogi referensek feladata túl távol áll az igazságszolgáltatás közszolgáltatásának lényegétől ahhoz, hogy a közhatalmi hatáskörök gyakorlásában (akár csak közvetetten is) részt vegyenek.[26]

23 — Bizottság kontra Belgium, 149/79, EU:C:1980:297, 10. pont.

24 — Bizottság kontra Belgium, 149/79, EU:C:1980:297, 12. pont.

25 — E tekintetben lásd Cruz Villalón főtanácsnok Bizottság kontra Portugália ügyre vonatkozó indítványát, C-52/08, EU:C:2010:514, 41. pont.

26 — Az EUMSZ 51. cikkre vonatkozóan analógia útján lásd: Reyners-ítélet, 2/74, EU:C:1974:68, 53. pont (a belgiumi jogászokat illetően); Thijssen-ítélet, C-42/92, EU:C:1993:304, 22. pont (a belga biztosításfelügyelet „jóváhagyott biztosait” illetően); Peñarroja Fa ítélet, C-372/09 és C-373/09, EU:C:2011:156, 44. pont (a francia igazságügyi szakértőket illetően).

47. Véleményem szerint ezt a következtetést nem vonja kétségbe a belga kormány azon állítása, miszerint a Code judiciaire 310. cikke a Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referenseket hivatalosan a Cour de cassation „tagjának” minősíti, és részben ugyanazon szabályok vonatkoznak rájuk, mint a bírákra és egyéb igazságügyi tisztviselőkre, többek között a kinevezés és díjazás, a szabadság, a „privilège de juridiction” [27], valamint (bizonyos) nem bírói feladatok végzésének tilalma szempontjából. Ezek a szempontok nem érintik közvetlenül a jogi referensek által ténylegesen végzett feladatok jellegét.

A Cour de cassationnál a jogi referensi munkakör a 2005/36 irányelv értelmében vett „szabályozott szakma”-e? (Második kérdés)

48. Az, hogy a 2005/36 irányelv alkalmazható-e az alapeljárásban, attól is függ, hogy a Cour de cassationnál a jogi referensi tisztség a 2005/36 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében „szabályozott szakma”-e. Ez viszont attól függ, hogy az adott szakma gyakorlásának megkezdése és gyakorlása „meghatározott szakmai képesítés” megszerzéséhez van-e kötve. [28]

49. Először is, az a tény, hogy e foglalkozást a belga jog szerinti különös közszolgáltatási szabályok szabályozzák, irreleváns annak eldöntése szempontjából, hogy a 2005/36 irányelv értelmében szabályozott szakmának minősül-e. [29]

50. Másodszor, a belga kormány azon érvelése, miszerint a jogi referensi foglalkozás nem szerepel a szabályozott szakmák Bizottság által közzétett listáján, szintén nem releváns. Ez a lista nem egy kötelező hatályú uniós aktus része, és ezért kizárólag javaslatnak tekinthető.

51. A Bizottság érvelése szerint a Cour de cassationnál jogi referensként való kinevezés a 2005/36 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében nincs „meghatározott szakmai képesítés” megszerzéséhez kötve. A doktori, vagy jogi alap- vagy mesterképzés általános jellegű oklevélnek minősül, amely számos szakma gyakorlásának megkezdését teszi lehetővé. Ezenfelül a jogi referensek kiválasztási folyamatához nem tartozik hozzá egy alkalmassági tanúsítvány kiadásával járó vizsga.

52. Ezt az elemzést elfogadom.

53. A 2005/36 irányelv 3. cikkében szereplő egyes fogalommeghatározások hasznos iránymutatást adnak a „meghatározott szakmai képesítés” fogalmának értelmezéséhez. A 3. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében a szakmai képesítésbe tartozik az előírt képesítés megszerzését tanúsító okirattal igazolt képesítés; a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja kimondja továbbá, hogy előírt képesítésnek minősül az az oklevél, „amely igazolja a túlnyomóan [az Európai Unión] belüli szakképzés sikeres elvégzését”. A 2005/36 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének e) pontjának fogalommeghatározása szerint továbbá a „szabályozott képzést” „minden olyan képzés, amely *kifejezetten egy adott szakma gyakorlásának elsajátítására irányul*, és amely egy vagy több kurzusból áll, amelyet szükség szerint szakmai képzés, próbaidős gyakorlat vagy szakmai gyakorlat egészít ki” [30].

54. Mindezek alapján számomra egyértelműnek tűnik, hogy nem minden oklevél tekinthető a 2005/36 értelmében vett meghatározott szakmai képesítésnek. Csak azok az oklevelek férnek bele ebbe a fogalomba, amelyek célja kifejezetten a jelöltek adott szakmára való felkészítése, és amelyek igazolják a túlnyomóan az Európai Unión belüli szakképzés sikeres elvégzését.

27 — Bizonyos bűncselekmények esetén Belgiumban a bírósági tisztviselőket ügyét első fokon a fellebbviteli bíróságokon tárgyalják (a büntetőeljárási törvény 479. cikke).

28 — Nem vitás, hogy a Cour de cassation mellett működő jogi referens foglalkozás nem olyan szakma, amelyet a 2005/36 irányelv I. mellékletében felsorolt szövetségek vagy egyesületek tagjai gyakorolnak. Ezért az irányelv 3. cikkének (2) bekezdésével együtt értelmezett 3. cikk (1) bekezdése a) pontjának utolsó mondata alapján nem tekinthető szabályozott szakmának.

29 — Burbaud-ítélet, C-285/01, EU:C:2003:432, 42. és 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

30 — Kiemelés tőlem.

55. A Cour de cassationnál jogi referensként való kinevezéshez szükséges tudományos fokozatnak nem kifejezetten az a célja, hogy felkészítse a jelölteket a Cour de cassationnál jogi referensi állásra, hanem egy sor szakma gyakorlására ad lehetőséget. Általános jellegüknél fogva ezek a képesítések nem egy adott szakképzés sikeres elvégzését igazolják, és ezért nem minősülnek „meghatározott szakmai képesítésnek”. Következésképpen A. L. Brouillard nem hivatkozhat az alapeljárásban a 2005/36 irányelvre.

56. Ezt a következtetést nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy a jogi referenseket a jelöltek összehasonlító értékelését is magában foglaló versenyvizsga alapján választják ki. A Rubino-ítéletben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az a tény, hogy valakit kiválasztanak egy olyan eljárás végén, amelynek célja előre meghatározott számú személynek a jelöltek összehasonlító vizsgálata, nem pedig általános szempontok alapján történő kiválasztása, és amelynek révén szigorúan korlátozott ideig érvényes címet ítélnek oda, nem tekinthető a 2005/36 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti szakmai képesítés megszerzésének. [31]

57. A következtetésemet a Code judiciaire 259tercedies cikkében foglalt azon szabály sem ingatja meg, amely szerint a Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensek kinevezése csak a hivatalba lépésük után három évvel válik véglegessé. Igaz azonban, hogy bizonyos körülmények között egy bizonyos időszak alatt teljesítendő kötelező képzés hozzájárulhat ahhoz, hogy a szakma szabályozottá váljék. A Burbaud-ítéletben például a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a francia kórházi közszolgálatban igazgatóként történő foglalkoztatás szabályozott szakmának minősül. Ez a megállapítás lényegében azon a tényen alapult, hogy a francia jog e szakma gyakorlásának megkezdését azon gyakornokok számára tartotta fenn, akik elvégeztek egy kurzust az École nationale de la santé publique-en és sikeres záróvizsgát tettek, amely tanúsítja, hogy rendelkeznek a kórházigazgatási munka ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel. [32] E követelmények azonban nem hasonlíthatók össze a jelen ügyben szereplő nemzeti rendelkezésekben foglaltakkal. A belga kormány a tárgyaláson megerősítette, hogy ezek a rendelkezések nem írnak elő olyan külön képzési programot, amelynek végén a sikeres jelöltek tanúsítványt kapnak a szükséges szakmai képesítés elsajátításáról. Amint arra a 259tercedies cikk utal, a kinevezést követő hároméves időszakot inkább próbaidőnek szánták, hogy a bírósági tisztviselők – akiknek a jogi referensek segítséget nyújtanak – meggyőződhessenek arról, hogy feladataikat megfelelően hajtják végre, és állást foglaljanak azt illetően, hogy a kinevezésüket véglegesíteni lehet-e. [33]

Milyen kötelezettségeket ír elő az EUMSZ 45. cikk a kiválasztási bizottságra? (Negyedik és ötödik kérdés)

58. Arra a következtetésre jutottam, hogy a 2005/36 irányelv nem alkalmazható az alapügyben. A negyedik és ötödik kérdés elemzésénél ezért az EUMSZ 45. cikkre szorítkozom. Az említett rendelkezés értelmében a felvételi bizottságnak meg kellett volna-e győződnie arról, hogy A. L. Brouillard szakmai tapasztalatával kiegészített tudományos fokozatai révén rendelkezett-e azokkal az ismeretekkel és szaktudással, amelyet a belga egyetemek által kiállított doktori, jogi alap- vagy mesteroklevél tanúsít?

31 — Rubino-ítélet, C-586/08, EU:C:2009:801, 32. pont.

32 — Burbaud-ítélet, C-285/01, EU:C:2003:432, 44–53. pont.

33 — Ezért ez az időszak sem hasonlítható össze azon gyakorlati idővel, amely letöltése szükséges ahhoz, hogy valaki az ügyvédi kamara tagja lehessen. Lásd: Morgenbesser-ítélet, C-313/01, EU:C:2003:612, 51. pont; Pešla-ítélet, C-345/08, EU:C:2009:771, 23. pont.

59. Mivel a szóban forgó szakma gyakorlásának megkezdéséhez szükséges feltételek nem harmonizáltak, az uniós joggal nem ellentétes az, ha valamely tagállam bírósága mellett működő jogi referensi munkakörbe való kijelölést az ezen munkakörre való alkalmasságot bizonyító ismeretekhez és képesítésekhez köti.[34] Ezt a hatáskört azonban a Szerződések által biztosított alapszabadságok tiszteletben tartása mellett kell gyakorolni.[35]

60. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely tagállam hatóságai a nemzeti jog által meghatározott oklevélhez vagy szakmai képesítéshez kötött szakma gyakorlásának engedélyezése iránt benyújtott kérelem vizsgálata során kötelesek figyelembe venni az érintett szakmai képzettségét, melynek során össze kell hasonlítani a kérelmező oklevelei, bizonyítványai és egyéb tanúsítványai által igazolt képesítését és releváns szakmai tapasztalatát a nemzeti jogszabályok által a kérdéses szakma gyakorlásához megkívánt szakmai képesítéssel.[36]

61. E vizsgálati eljárásnak lehetővé kell tennie az érintett tagállam hatóságai számára azt, hogy objektíven meggyőződjenek arról, hogy a külföldi oklevél annak jogosultja tekintetében, ha nem is azonos, de legalábbis a nemzeti oklevél által tanúsítottakkal egyenértékű ismereteket és képesítéseket igazol. Ez az értékelés kizárólag azon ismeretek és képesítések szintje alapján történhet, amellyel az illető az adott oklevél alapján rendelkezhet, figyelembe véve azon tanulmányok és gyakorlati képzés jellegét és időtartamát is, amelyre az oklevél vonatkozik.[37] Ezenfelül a fogadó tagállam jogszabályai által megkövetelt szakmai képesítés tekintetében kell vizsgálni a valamely más tagállamban kiadott oklevél által tanúsított szakértelmet, a más tagállamokban megszerzett képesítéseket és/vagy szakmai tapasztalatot, valamint az azon tagállamban megszerzett tapasztalatot, ahol a jelölt állást keres.[38]

62. Miután a kapcsolódó tevékenységek gyakorlása során szerzett minden gyakorlati tapasztalat növelheti valamely kérelmező szakértelmét, az illetékes hatóság feladata, hogy figyelembe vegyen minden olyan gyakorlati tapasztalatot, amely hasznos azon szakma gyakorlásához, amelynek megkezdése iránt kérelmet nyújtottak be. Azt, hogy ennek a tapasztalatnak pontosan milyen értéket kell tulajdonítani, az illetékes hatóság az egyes ellátott feladatok, az e faladatok gyakorlása során megszerzett és alkalmazott szakértelem, valamint a szóban forgó érintettre rótt felelősség és e személy önállóságának mértéke fényében határozza meg.[39]

63. E vizsgálat keretében a tagállamok figyelembe vehetnek mind az érintett szakma származási tagállambeli jogi hátterét, mind annak tevékenységi körét illető objektív különbségeket.[40] A jogi szakmák esetében a tagállam ezért elvégezheti az oklevelek összehasonlító vizsgálatát, figyelembe véve az érintett nemzeti jogrendszerek között talált különbségeket. Amennyiben az összehasonlításból kitűnik, hogy a külföldi diploma által igazolt szakértelem és képesítés a nemzeti jogszabályok által előírt követelményeknek csak részben felel meg, a fogadó tagállam jogosult az érintettet arra kötelezni, hogy bizonyítsa, hogy (például szakmai tapasztalat útján) megszerezte a hiányzó szakértelmet és képesítést.[41]

34 — Lásd többek között: Vlassopoulou-ítélet, C-340/89, EU:C:1991:193, 9. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Fernández de Bobadilla ítélet, C-234/97, EU:C:1999:367, 11. pont.

35 — Lásd többek között: Mac Quen és társai ítélet, C-108/96, EU:C:2001:67, 24. és 25. pont.

36 — Lásd: Vlassopoulou-ítélet, C-340/89, ECR, EU:C:1991:193, 16. pont; Morgenbesser-ítélet, C-313/01, EU:C:2003:612, 57. pont.

37 — Lásd többek között: Vlassopoulou-ítélet, C-340/89, EU:C:1991:193, 17. pont; Morgenbesser-ítélet, C-313/01, EU:C:2003:612, 66., 68. pont.

38 — Lásd: Pesla-ítélet, EU:C:2009:771, 45. pont, valamint a hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

39 — Vandorou és társai ítélet, C-422/09, C-425/09 és C-426/09, EU:C:2010:732, 67–69. pont.

40 — Brouillard esetében a „származási tagállam” valójában Franciaország, ahol az alapeljárásban hivatkozott egyéves képzésen alapuló szakirányú mesteroklevelét megszerezte. „Fogadó tagállama” Belgium (lásd a fenti 12. lábjegyzetet).

41 — Lásd többek között: Vlassopoulou-ítélet, C-340/89, EU:C:1991:193, 18–20. pont; Morgenbesser-ítélet, C-313/01, EU:C:2003:612, 69–71. pont.

64. Az alapeljárásban úgy tűnik, A. L. Brouillard nem szerezte meg a Belgiumban teljes jogi képzésnek számító képesítést. A tárgyaláson különösen megerősítette, hogy a poitiers-i egyetem által biztosított egyéves szakirányú képzésben nem szerepelt belga jogi kurzus. Elismerte továbbá, hogy az oklevél nem terjedt ki a közigazgatási jogra és munkajogra, amelyek a Francia Közösség egyenértékűségi bizottsága szerint szükségesek a posztgraduális tanulmányok folytatásához ebben a Közösségben.

65. A. L. Brouillard egyéves szakirányú diplomája azonban egy olyan egyetemi diploma, amely a jogi képzés bizonyos elemeit is magában foglalja. Ennek eredményeképpen a Cour de cassationnál jogi referensi munkakör betöltéséhez szükséges képesítési szint szempontjából első ránézésre volt legalább némi relevanciája.

66. A. L. Brouillard ezenfelül annak bizonyítására, hogy rendelkezik a munkakör betöltéséhez szükséges képesítéssel, a belga hatóságok előtt nem csak a tudományos fokozataira, hanem szakmai tapasztalataira is hivatkozott.[42] Véleménye szerint, a Cour de cassation iratkezelési és a szövegek azonosságával foglalkozó részlegén szerzett munkatapasztalata révén, amely a jogi referensek által végzett tevékenységek nagy részét lefedi, a tudományos fokozataival együtt, rendelkezik a jogi referensi kinevezéshez szükségessel egyenértékű ismeretekkel és készségekkel.

67. Mindezek alapján[43] a felvételi bizottság köteles volt vizsgálni, hogy az A. L. Brouillard által a Cour de cassation iratkezelési és a szövegek azonosságával foglalkozó részlegén szerzett munkatapasztalatát is lefedő szakmai tapasztalata alapján megszerzett ismeretei és szaktudása kellőképpen bizonyították-e, hogy rendelkezik az oklevelei alapján hiányzó képesítésekkel.

68. Számomra kétségesnek tűnik, hogy az alapeljárásban szóban forgó határozat összhangban van-e ezekkel az elvekkel, amennyiben A. L. Brouillard nem rendelkezett a jogi referensi kinevezéshez szükséges tudományos fokozatokkal. Ezt azonban végső soron az eset valamennyi releváns körülményét figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróságnak kell eldöntenie.

Végkövetkeztetések

69. A fenti indokok alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Conseil d'État által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

1) Az EUMSZ 45. cikk alkalmazandó abban a helyzetben, ha a belga Cour de cassationnál foglalkoztatott jogi referensi felvételi vizsgán való részvételhez valamely Belgiumban letelepedett belga állampolgár, aki soha nem folytatott szakmai tevékenységet másik tagállamban, többek között egy francia egyetem által kiállított képesítésre hivatkozik.

2) Valamely tagállam nem hivatkozhat az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdésében meghatározott kivételre saját állampolgáraival szemben; következésképpen a fent leírt helyzet ezen az alapon nem zárható ki a szakmai képesítések elismeréséről szóló, 2005. szeptember 7-i 2005/36/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazásának hatálya alól.

3) A Cour de cassationnál a jogi referensi munkakör nem a 2005/36 irányelv értelmében vett „szabályozott szakma".

42 — Ezt úgy tűnik, megerősíti a Bíróságnál letétbe helyezett nemzeti ügyirat részét képező azon levél, amelyet A. L. Brouillard 2011. május 24-én küldött a Cour de cassation első elnökének.

43 — A 60–63. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat nem jelentheti azt, hogy valamely másik tagállamban megszerzett bármely képesítés esetén, függetlenül attól, hogy az adott szakma gyakorlásának megkezdése és gyakorlása szempontjából mennyire releváns, értékelni kellene a fogadó tagállamban vagy máshol megszerzett szakmai tapasztalatot. Ez a követelmény aránytalan lenne.

4) Az EUMSZ 45. cikkel ellentétes, ha valamely tagállam hatósága elutasítja valamely személy jogi referensi kinevezéshez szükséges nyilvános felvételi eljárásban való részvételét azon ok miatt, hogy nem rendelkezik az adott tagállam egyeteme által kiállított doktori, jogi alap- vagy mesterképzésben szerzett oklevéllel, vagy egy külföldön megszerzett és az adott állam hatósága által egyenértékűnek elismert oklevéllel, annak igazolása nélkül, hogy szakmai tapasztalatával kiegészítve valamennyi tudományos fokozata révén, ideértve valamely másik tagállamban megszerzett képesítéseit is, rendelkezik-e egyenértékű szaktudással és készségekkel.